

T O L V A L Y
F E R E N C

L' E M I G R A N T
A K I V Á N D O R L Ó

II.

21. SZÁZAD
KIADÓ

Budapest, 2019

II.

24.

A HALÁL SÖTÉT FÉNYÉBEN ÉRKEZTÜNK HAZA. Amikor a ferihegyi repülőtéren bekapcsoltam a telefonomat, láttam, hogy Tóni sms-t küldött: „Kedves Barátok!” Rossz érzéssel nyitottam meg. Így még soha nem kezdett egy üzenetet sem, csakis „Faszikáim!”-mal. „Kedves Barátok! Szívünk mély fájdalomával tudatjuk mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy Tóni 2017. december 21-én rövid betegség után csendesen elhunyt.” Nem tudtam tovább olvasni. Átöleltem Juliannát, és a fülébe suttogtam:

– Tóni meghalt.

Feleségem magához szorított, és hosszan álltunk így, egymásba fonódva, a süvítő, jeges szélben. Enikő is átölelt minket.

– Nincs semmi baj, kislányom, csak édes-keserű a hazatérés – nyugtatta meg Julianna. Már a taxiban ültünk, amikor tovább olvastam az smst-t. Mintha maga Tóni jelentette volna be a saját telefonszámán, hogy örökre eltávozott: „Utolsó útjára csak szűk családi körben kísértük. Ezért kérünk mindenkit, hogy gyűjtsön gyertyát az emlékére, érte, aki szeretett édesapa, férj és barát volt. Köszönjük a megértést: a család.”

Az elmúlt hónapok élményei hirtelen lényegtelennek tűntek. Mindazt, ami az élethez kötött, elfedte a halál. Őt is meghívtuk a szilveszteri partinkra. Az óével együtt most barátunkat is elbúcsúztatjuk. Az Erzsébet

hídról az ünnepi fényben úszó Budapest szomorúnak tűnt. Nem tudtam túltenni magam Tóni elvesztésén. Némán bámultam a Batthyány téri templom tornyait. El sem tudtam tőle búcsúzni.

A hazatérés örömét még az is beárnyékolta, hogy a pincében eltörött egy cső, házunk legalsó szintjén bokáig ért a víz. De ezt legalább rendbe lehetett hozni. Hálás voltam, hogy Julianna azonnal intézkedni kezdett, hagyta, hogy visszahúzódjam a dolgozószobámba. Ebben az évben már a második barátomat vesztettem el. Alig dolgoztam fel János halálát, elment Tóni is. De vele együtt elveszíthetem azokat is, akikkel a Bázison hétről hétre találkoztunk. Tóni nélkül asztaltársaságunk már nem cseveghet önfeledten, nem sörözhet és mulathat jókedvűen. Nem hiszem, hogy bármelyikünk szívesen tér vissza arra a helyre. Túlságosan Tónira emlékeztet, ő pedig soha többé nem lesz már velünk. Holnap este beszélnünk kell róla. Meg kell próbálnunk feldolgozni a gyászunkat, gondoltam.

Julianna előtt nem tudtam palástolni rossz érzéseimet, borongós hangulatomat. Maradtunk volna a nap-sütésben? Attól még nem fájna kevésbé.

A NAPPALINK ÚGY NÉZETT KI, mint egy ravatalozó. Mindenki hozott magával egy szál gyertyát. Csak a falilámpákat gyújtottuk meg. Az imbolygó lángok megvilágították a hosszú ebédlőasztalt, tele tepertővel, hurkával, kolbásszal, frissen sült disznóhússal. Az ételmelegítőben rotyogott az orjaleves, a töltött káposzta, a pörkölt és a sólet. Julianna tegnap a szomszédos étteremben megrendelte kedvenc ételeimet, még lencsefőzeléket is

készítettett. Erdélyben és Bajorországban nem ismer-
tük a népszokást, mely szerint ha szilveszterkor lencsét
eszünk, akkor az új év bőségesen hozza majd a pénzt.

Az Elnök úr, Robi és felesége, Siegfried, Riccardo,
Maestro, Csaba, Károly és Excellenciás urunk is eljött.
Csak Tóni nem volt már velünk. Károly, aki jól ismerte
barátunk családját, elmondta, hogy nem hagyott hátra
végrendeletet.

– Még azt sem mondta el senkinek, hogyan képze-
li a temetését. Hova kerüljenek a földi maradványai.
A családnak helyette kellett meghoznia a döntést. Ő az
utolsó pillanatig sem gondolt arra, hogy egyszer vége
lesz az életének. Végül elhamvasztották, és egy hajó fe-
délzetéről szétszórták a hamvait. Csak azután küldte ki
a gyász hírt a család.

Károly hangjában fájdalmat és csalódást éreztem.
Lesütött szemmel hallgattunk, mintha nem mernénk
szembenézni a halállal.

– Hol szórták szét? – kérdeztem egy idő után.

– Barcelonában, valahol kint a tengeren.

– Láttam – szólaltam meg gondolkodás nélkül.
A többiek kérdően néztek rám. – A napokban, amikor
a hazatérésünk előtt kint jártam a parton, olyan érzésem
volt, mintha ő bolyongana a nyílt vízen.

– Te legalább akkor elköszönhettél tőle – mondták
többen, szinte egyszerre. Tóni halála érezhetően mélyen
megérintett mindenkit. Még ha a mai estére összegyűl-
tek közül néhányan nem is tartoztak a szűk asztaltár-
sasághoz, azért olykor megfordultak törzshelyünkön,
és ismerték Tónit. Éreztem, hogy baráti közösségünk
felbomolhat, ha nem találunk magunknak egy új Bázist.
Elhatároztuk, hogy jövő héten misével búcsúztatjuk Tó-

nit, és utána elmegyünk egy közeli kocsmába, hogy beszélgetve emlékezzünk rá.

Barátunk elvesztése lehetett az oka, hogy a többiek csak udvariasságból kérdezték meg, hogy megy a sorunk Barcelonában. Néhány mondat után nem éreztem valódi érdeklődést. A társalgás mindegyre visszatért a magyarországi helyzetre, elsősorban a politikára, a közelgő választásokra és a gazdaságra. Meg kellett állapítanom, nem mindig értettem, hogy mi foglalkoztatja a barátaimat. Ha nincs kapcsolatban az ember a napi eseményekkel, már fél év alatt elveszti a kontaktust egykori valóságával. Az elfogyasztott pálinka segített, hogy túltegyem magam ezen. Robival versenyt ittunk és dohányoztunk. Másnap leteszi a cigarettát, fogadkozott.

– Rendszeresen sportolni fogok – jelentette ki, és megsimogatta egyre tekintélyesebb pocakját. – Megtanulok spanyolul, és sokkal többet leszek a családommal – sorolta tovább a fogadalmakat. Én megjegyeztem, hogy ezek nemes célok ugyan, de a sport és a nyelv-órák inkább elvesznek az idejéből, és így még kevesebbet lehet a szeretteivel.

– Ezt hogy oldod meg? – kérdeztem.

– Többször fogok nemet mondani – vágta rá.

– Ami alapállásként rendben is lenne, de ehhez először el kell fogadnod magad olyannak, amilyen vagy. Őszintén meg kell vizsgálnod, mire van valójában szükséged, melyek az igazi vágyaid. Vagy hagyod, hogy a társadalmi elvárások hajszoljanak, és azoknak akarsz megfelelni. Csak akkor lesz erőd, hogy a szándékaidat megvalósítsd, ha tisztában vagy önmagaddal.

Fiatal ügyvéd barátom mindig türelmesen hallgatta a tanácsaimat. Talán azért, mert elveszítette az apját gye-

rekkorában. A korkülönbség miatt lehettem volna akár az apja is.

Megkóstoltam az összes ételt. A zsíros falatokat pálinkával oldottam a gyomromban. Éjfélkor rövid beszédet mondtam. Hosszabbnak terveztem, de éreztem, hogy az ételek és a pálinka megtette a hatását.

– Haza ott van, ahol a barátaim élnek. Azt kívánom az új évre, legyen több közös örömteli pillanatunk – emeltem fel a poharam az óév utolsó perceiben. Miután elénekeltük a himnuszt, legszívesebben lefeküdtem volna. De kitartottam hajnali ötig, amíg utolsó vendégünk is elment. A Tóni emlékére gyújtott gyertyák már leégtek.

A VÁROST HIDEG, NEDVES KÖD FEDTE. A Batthyány térről csak a Parlament körvonalai látszottak. A Szent Anna-templomban magamba roskadtan hallgattam az evangéliumot. A sok zsíros étel úgy megfeküdte a gyomromat, hogy a hideg ellenére verejtékeztem.

– Az ókor számára szent dolog volt a színház – kezdte prédikációját Domokos atya. Ha Budapesten voltam, legtöbbször ebbe a templomba jártam. Szerettem az atya szentbeszédeit. Igyekezett történelmi összefüggéseiben értelmezni a Szentírás üzenetét, hogy közelebb vigye a hívőkhöz.

Egyszerre verejtékeztem és rázott a hideg. De a mise után nem tudtam megállni, hogy ne menjek néhány lépést a Bázisig. A terasz üres volt, bent a lámpák nem égtek. Az ajtón egy cédula függött. „Technikai okok miatt zárva.” Tóni halála mint „technikai ok”. Álltam a sötét ablakok előtt, és vártam, hogy megjelenjen mögöttük

a barátom. De ő már nincs itt, csak emlékeimben él. Nem vágyik többé vissza. Talán az égi sört issza a szellemhajó fedélzetén, a végtelen vízen, a sűrű ködben. Onnan néz most engem, és nagyokat kacag. „Mit kerszel a Bázison, faszikám, nincs már ott semmi.” Emléke csak egy fénykép. Nincs illata, hiányzik belőle az eleven-ség, a vágy. Nem ücsörög többé a megszokott törzsasztalnál. Még a barátai sem hiányoznak neki. Az égi sör sokkal jobban bódítja, mit bármikor a földi. Vajon majd én is így leszek szeretett Bázissal és a barátaimmal? Ha szembesülök azzal, hogy nem éltem, vissza akarok majd térni hozzájuk, hogy elmerüljek a létben? Talán Tóni nem volt itt boldog? Ahol most van, ott jobb neki? „Miért nem jössz velem hajózni? – kérdezte, amikor fél évvel ezelőtt utoljára itt találkoztunk. – Hátrahagyni mindent, a családot, a barátokat, a Bázist és megnézni, milyen ott kint a végtelenben. Meglátod, egy idő után Barcelonában is olyan lesz, mint itthon, csak a díszletek változnak. Onnan visszavágysz, de ha megérkezel, rájössz, hogy sehol nem vagy otthon.” Olyan tisztán hallottam a hangját, mintha mellettem állt volna. Rázott a hideg. Összehúztam a kabátomat. Megérintettem a homlokomat. Lázam van, állapítottam meg.

Julianna morzsabulira hívta meg azokat, akik nem tudták velünk együtt búcsúztatni az óévet. Balázs, atomfizikus barátom, Petra és Áron, valamint Julianna édesanyja és öccse is eljöttek. A szilveszteri vacsora maradéka kerültek az asztalra. Rengeteg étel megmaradt. Émelygésem ellenére sem tudtam megállni, hogy ne egyek a kocsonyából, a tepertőből és a töltött káposztából.

Balázs kikérdezett a katalán helyzetről, és elmondta, hogy távolról szemlélve ugyan, de neki is kialakult egy

elképzelése Katalónia jövőjéről. Szerinte el fognak szakadni. Fejtegetése vége felé már olyan rosszul voltam, hogy csak nehezen tudtam mosolyt erőltetni az arcomra.

– Bárhogy is alakul, várunk útlevéllal vagy anélkül – invitáltam Balázst átmeneti otthonunkba.

Lefekvés előtt hánynom kellett. Az ágyban csak felhúzott lábbal enyhült a fájdalom.

HAJNALBAN MÁR ÚGY FELFÚVÓDTAM és olyan erősen rázott a hideg, hogy Julianna hívta a mentőket. Kínomban meg sem tudtam szólalni. Amikor betettek a kocsiba, arra gondoltam, jól kezdődik az év.

A Szent János Kórházba vittek. A vizsgálatok után megállapították, hogy hasnyálmirigy-gyulladásom van. Julianna elmondta a fiatal, kedves doktornak, hogy sok zsíros ételt fogyasztottam és vedeltem a pálinkát, hogy könnyítsek az emésztésemem. Az orvos szerint ez okozhatta. Azt mondta, egyelőre a kórházban tart, és utána is hosszú ideig oda kell figyelnem, mit eszem. A sürgősségi osztályról ide-oda tologattak a folyosókon. A falakról pergett a vakolat, nagy foltokat hagyva maga után. Kerülgettük a folyosón sorakozó ágyakat. Stanley Kubrick *Ragyogás* című horrorfilmje elevenedett meg bennem. Végül betoltak a kórterembe. A betegek ágyát odébb húzták a nedves faltól. Infúzióra kötöttek. A fertőtlenítő szaga marta az orromat. Tehetetlenül feküdtem, és csak azt hajtogattam magamban, miért kellett hazajönnöm. Most ott ülhetnék az olajfa alatt a napsütésben, vagy sétálhatnék a Ramblán. Figyelhetném, hogyan készül a város a január hatodikai háromkirályok ünnepére.

Ilyenkor mindenki *roscón de reyes*t, azaz háromkirályokkalácsot vásárol, és a nagy, fánkszerű süteménnyel jönnek-mennek az utcákon. Ezzel az édességgel zárják az ünnepi lakomasorozatot. Három nap múlva Barcelonában kell lennem. Ott majd minden rendbe jön, gondoltam. Meg kell mutatnom Enikőnek, ahogy a királyok hajói megérkeznek a kikötőbe. Az infúzióhoz kötve ez valószínűtlennek tűnt. Annyira sajnáltam magam, hogy sírás fojtogatott. Pánik szorongatta a torkomat. Félelem. *Fél elem* vagyok, gondoltam. Talán soha nem leszek egész. Megcsörrent a telefonom. A kórteremben felhördültek. Felkaptam, hogy ne zavarja a betegeket.

– Most mit csináljak veled? – hallottam húgom hangját.

– Honnan tudod?

– Már az éjszaka éreztem... Reggel hívtalak, de nem értelek el. Végül Julianna elárulta, hogy dögrováson vagy.

– A sürgősségin... – A mellettem lévő ágyon a szomszédom krákogni kezdett. Visszafogtam a hangomat.
– Borika, nincs semmi baj.

– Dehogy nincs, már megszerveztem, hogy kirepítenek. A müncheni Rechts der Isar kórházban egyágyas szobát kapsz. És a legjobb orvosokat – hadarta a húgom.

– Kérlek, nyugodj meg, jó kezekben vagyok – mondtam, miközben a hulló vakolatot és a penészfoltokat bámultam a falon.

– Akkor én megyek oda!

Kínomban majdnem elcacagtam magam. Láttam húgomat, amint *Az angol beteg* című film ápolónőjének öltözve megérkezik a budapesti repülőtérre.

– Borika, mire ideérsz, már Barcelonában leszek.

– Jól van, bátyuskám, viszek orvost – kötötte az ebet a karóhoz húgom.

Ebben a pillanatban belépett a fiatal doktor a kórterembe.

– Már itt is van, le kell tennem.

– Megbeszélem Juliannával... – A mondat végét már nem hallottam. A keskeny, szürke arcú fiatalember az ágyamhoz lépett.

– Legalább három napig a kórházban kell maradnia, és utána is szigorúan diétáznia – mondta. Megkérdeztem tőle, mióta van szolgálatban. – Harminchat órája – válaszolta. Most indul haza, de még beugrott hozzám, hogy ellenőrizze, minden rendben van. Megnyugtatótt. A fiatal doktor odaadó figyelme egy pillanatra elfeledtette az engem körülvevő áldatlan állapotokat.

A KÓRTEREMBEN A PERCEKET HOSSZÚ ÓRÁKKÁ nyújtotta siralmas helyzetem. A betegek egész éjszaka nyögdecseltek, horkoltak. Aludni alig tudtam. Az éjszakai nővér nem volt hajlandó altatót adni. Azt mondta, nem terhelhetem fölösleges gyógyszerekkel a szervezetelem. Megpróbáltam lehunyt szemmel a testrészeimre gondolni és ellazulni. Reggel, amikor némi fény szűrődött a kórterembe, a kézfejemet vizsgáltam. Még soha nem figyeltem meg. A jobb kezem az infúzió miatt egy kicsit feldagadt, de a ragasztó eltakarta nagy részét. A bal kezemen felfedeztem néhány barna foltot. Megszámoltam. Két nagyobb és három kisebb. Nagyszüleimre és édesanyámra úgy emlékszem, mintha mindig májfoltos lett volna a kézfejük. Életemben először hosz-

szan nézegettem az idő múlását a kezemen. A kisujjamon a körömperc megdagadt, ami egy kicsit eldeformálta az ujjamat. Hány évem van még, amíg fájdalom, betegség nélkül élhetek? Végrendeletet sem írtam. Nem is gondoltam rá eddig. Hova szeretném, hogy eltemessenek? Talán apránként el kell mondanom Juliannának, hogy majd emlékezzen rá. De hiszen még én sem tudom! Mit kezdek a hátralévő idővel? Ezeket a kérdéseket eddig soha nem tettem fel magamnak. Hol élnék a legszívesebben? Délen? Felcserélném otthonomat és barátaimat a napsütésre? Milyen lesz végleg visszatérni Budapestre? Végleg? Nem így képzeltem el a hazatérést. Néztem az infúzió lassú csöpögését. Az ajtórésben Siegfried fejét pillantottam meg.

– Öregem, látom, élsz! Jól indul az új évéd! – Oda lépett az ágyamhoz. – Holnap este búcsúztatjuk Tónit a Szent Anna-templomban. Utána a belga sörözőbe megyünk.

– Oda biztos nem tudlak elkísérni, de a misére kiszököm. Holnapután reggel úgyis repülnöm kell Barcelonába – válaszoltam, és hálás voltam, hogy barátom elterelte gondolataimat. Kínzó kérdéseimre úgysem tudtam volna választ adni, de el kell kezdenem rendet teremteni magam körül, gondoltam. Julianna borítékokat hozott magával, és letette az éjjeliszekrényre.

– Hálapénzek – mondta.

CSAK SAJÁT FELELŐSSÉGEMRE hagyhattam el a kórházat. Az orvos azt javasolta, feküdjek, és legalább hét napig csak vizet igyak, ne egyek semmit. Utána is csak keve-

set. De feltétlenül kerüljem még egy hónapig a zsíros falatokat.

– Kezdetben csak folyékony, majd pépes ételek szerepelhetnek az étrendben. Először szénhidrát tartalmú, azután fehérjével bővített, de továbbra is csak zsír-, fűszer- és rostszegény táplálékok fogyaszthatók – kötötte a lelkemre. Az éjjeliszekrényemről átnyújtottam az egyik borítékot. Megfogta, kedvesen mosolygott, és anélkül, hogy belenézett volna, visszatette az éjjeliszekrényre.

– Vigyázzon magára – mondta. Meghatott a fiatal ember tartása. Majd lesz valahogy, gondoltam, de most oda kellett érnem a gyászmisére.

– Egy alkalommal Jézus ezt mondta a zsidóknak: „Bizony, bizony, mondom nektek: Aki hallgat az én tanításomra és hisz abban, aki engem küldött, annak örök élete van, és nem sújtja őt az ítélet, mert már átment a halálból az életbe. Bizony, bizony, mondom nektek: Eljön az óra, sőt már itt is van, amikor a halottak meghallják az Isten fiának szavát. Meghallják és életre támadnak.”

Élet, lélek, lélegzet, gondoltam a prédikáció alatt, aminek alig volt köze Tónihoz. Hálni járt belé a lélek, kileheli a lelkét, Atyám, kezembe ajánlom lelkemet – kavartak bennem a gondolatok. Majd Weöres Sándor egyik verssora jutott eszembe: „Lélek lép a lajtorján”. Megnyugtató. Láttam Tónit felfelé kapaszkodni a hajólétrán, fel az árbócon. A padokban ülő barátaira néha vissza-visszanézett és cinkosan nevetett. „Mit kerestek itt, faszikáim, nincs jobb dolgok?” Azt nem tudtam elképzelni, hogy Tóni feltámad, de abban biztos voltam, hogy a mosolyát soha nem fogom elfelejteni. Mindegyre ott állt az söröző előtt és dohányzott. Amikor befordultam a Batthyány tér felől, elhúzta a száját és megkér-

dezte: „Faszikám, én hiányoztam, vagy a sör? Abból van elég, de belőlem kevés, nemsokára mennem kell.” Tóni mosolya örökké élni fog bennem, gondoltam, amikor kiléptünk a templomból.

Szótlanul álldogáltunk még egy darabig. Szemünket a jeges aszfalra szegeztük. Kerültük egymás tekintetét. A sörözőbe nem tudtam elmenni a többiekkel. Siegfried búcsúzóul megjegyezte:

– Látod, nemcsak egy kocsmát, de egy templomot is meg tudunk tölteni. Beültem egy taxiba, hazamentem és lefeküdtem. Gyenge voltam. Elalvás előtt azon gondolkoztam, hogy fogok holnap hajnalban felkelni, hogy a reggeli géppel visszatérhessünk Barcelonába.

25.

AMIKOR FELÉBREDTEM, nem voltak fájdalmaim, de nagyon gyengének éreztem magam. Talán csak az adott erőt, hogy hamarosan újra láthatom Barcelonát.

A Ferihegyi repülőtéren hosszan gyalogolnunk kellett a gépig. Rázott a hideg, Julianna belém karolva támogott. A másik oldalamon Enikő fogta a kezem.

A repülőben azonnal kértem egy pokrócot. Megpróbáltam a barátaimra gondolni. A szilveszteri ünnepekre. De semmi nem segített. Eszembe jutott, hogy meg akartam látogatni apámat, ha visszatérek Budapestre. Tóni halála és a betegségem kitörölte szegényt a fejből. Ettől még rosszabbul éreztem magam.

Csak akkor nyugodtam meg, amikor Barcelonában megláttam a kék égbe meredő pálmákat. Otthon azonnal ágyba bújtam, hogy erőt gyűjtssek az esti ünnephez. Délután el szerettem volna vinni a családomat a régi kikötőbe, ahova a királyok érkeznek. Ezzel kezdődik a Cabalgata, a háromkirályok előestéje. Január 6-a a legnagyobb ünnep egész Spanyolországban. A spanyolok ekkor adják át ajándékaikat egymásnak. A gyerekeknek sem az angyal hozza a meglepetést, mint nálunk karácsony estéjén, hanem Gáspár, Menyhért és Boldizsár. A bibliai történettel ellentétben azonban Barcelonába nem tevéhaton érkeznek, hanem vitorlás hajókon.

A régi kikötőben megpróbáltuk legalább addig átverekedni magunkat a tömegen, hogy a kivetítőkön jól

láthassuk a királyokat, amikor a zsákokkal a hátukon elhagyják hajóikat. A napkeleti bölcseket, akik egy csillagot követve érkeztek a kis Jézus bölcsőjéhez Betlehembe, gyerekek százainak kíséretében Barcelona polgármestere fogadta. Majd üdvözlés közepette felszálltak díszes hintóikra, és elindultak a Pla de Palau épülete felé. Elöl az ősz szakállú Menyhért, utána a vörös hajú Gáspár, és végül a szerencsen király, Boldizsár, aki a gyerekek kedvence. A kocsikról szórták a cukorkákat. Jó helyen álltunk, Menyhért és Gáspár között követtük a menetet. Még ki sem értünk a térre, Enikő már megtömté a zsebét. Többször vettünk részt a Cabalgatán Rosesben, így jól felszerelve érkezünk a királyok felvonulására. Julianna elővett egy kis tarisznyát, lányunk abba öntötte markából az összegyűjtött édességeket. A Via Laietanán már félig meg is telt. Mindegyre odaszaladt hozzánk, és mutatta a zsákmányát.

A Plaça de Catalunya már alig álltam a lábamon. A nap lement, de szerencsére nem volt hideg. Legszívesebben azonnal ágyba bújtam volna, de nem akartam megfosztani Enikőt az örömétől. A régi egyetem előtti téren beültem egy kávézóba. Megbeszéltük Juliannával, ha vége van, értem jönnek. Nem tudom, meddig vártam. Amikor megérkeztek, Enikő a hátán hozta teletömött zsákját, mint a napkeleti bölcsek a mirhát, aranyat és tömjént.

Lefekvés előtt kikészített még a bejárati ajtónk elé egy-egy tálat: kekszet a királyoknak és vizet a tevéknek, ha éjszaka megérkeznének az ajándékokkal, legyen mit enniük és inniük.